

Zasady sporządzania matrycy kontroli

§ 1

Matryca funkcji kontroli

Matryca stanowi opis, powiązania celów, o których mowa w art. 9c ust. 1 ustawy – Prawo bankowe, z procesami w działalności Banku, które przez bank zostały uznane za istotne oraz kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem (weryfikacją lub testowaniem) przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych.

§ 2

Zadania związane z prowadzeniem matrycy funkcji kontroli

1. Za prowadzenie matrycy funkcji kontroli odpowiada Stanowisko Kontroli Wewnętrznej.
2. W sporządzaniu matrycy funkcji kontroli uczestniczą komórki organizacyjne Centrali, w szczególności wymieniane jako właściciele procesów w dokumentacji procesów zawartej w „Księdze procesów w Powiatowym Banku Spółdzielczym w Sokołowie Podlaskim”, zwanej dalej „Księgą procesów”.
3. Właściciele procesów oraz inne osoby, które są istotnie zaangażowane w realizację procesów i mechanizmów kontrolnych są zobowiązane do bieżącej współpracy ze Stanowiskiem Kontroli Wewnętrznej, w szczególności do przekazywania informacji dotyczących:
 - 1) ustanowienia lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych w procesach istotnych,
 - 2) przypisania obowiązku niezależnego monitorowania przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych lub zmiany zakresu tego obowiązku,
 - 3) ustanowienia lub zmiany procesów istotnych,
 - 4) innych informacji istotnie wpływających na zakres procesów istotnych w matrycy i ich propozycji niezależnego monitorowania.

§ 3

Sporządzanie matrycy

Matryca funkcji kontroli jest sporządzana w następującym procesie:

- 1) identyfikacja procesów istotnych Banku zgodnie z definicją zawartą w „Regulaminie kontroli wewnętrznej PBS w Sokołowie Podlaskim”;
- 2) sporządzenie lub pozyskanie opisu procesów z odpowiednich komórek organizacyjnych Banku, w tym celów ogólnych i szczegółowych kontroli wewnętrznej, których realizację mają zapewniać kluczowe mechanizmy kontroli np. na podstawie „Księgi procesów”.
- 3) identyfikacja zagrożeń dla uzyskania celów ogólnych kontroli wewnętrznej w ramach procesu i ustalenie jakie ogólne cele kontroli wewnętrznej wymienione w art. 9 ust. 1 ustawy Prawo bankowe mogą zostać nie wykonane na skutek realizacji zagrożeń;
- 4) identyfikacja lub zaprojektowanie kluczowych mechanizmów kontroli wewnętrznej stosowanych w ramach danego procesu w celu zapewnienia osiągnięcia celów ogólnych kontroli wewnętrznej, a także szczegółowych celów kontroli wewnętrznej powiązanych z celami ogólnymi, które mogą być naruszane przez zagrożenia;
- 5) identyfikacja lub zaprojektowanie sposobu monitorowania przestrzegania tych mechanizmów kontroli wewnętrznej obejmująca weryfikację i testowanie tych mechanizmów.

§ 4

Identyfikacja procesów istotnych

1. Identyfikacji (wyodrębnienia) procesów istotnych dokonuje Stanowisko Kontroli Wewnętrznej na podstawie listy procesów prowadzonej w Banku zgodnie z Księgą procesów.
2. Dla identyfikowanych procesów istotnych ustala się komórki i jednostki organizacyjne w których realizowany jest dany proces, a także właściciela procesu.
3. Listę procesów istotnych dokumentuje Stanowisko Kontroli Wewnętrznej zgodnie ze wzorem zawartym w Tabeli nr 1.

§ 5

Opis procesów

1. Stanowisko Kontroli Wewnętrznej pozyskuje opis procesów z odpowiednich komórek organizacyjnych Banku – wymienionych jako właściciele procesów w „Księdze procesów”.
2. W przypadku braku opisu Stanowisko Kontroli Wewnętrznej zwraca się do odpowiednich komórek organizacyjnych tj. właścicieli procesów o sporządzenie lub uzupełnienie opisu procesów.

§ 6

Identyfikacja celów procesu i zagrożeń

1. Stanowisko Kontroli Wewnętrznej uzupełnia listę procesów o informacje dotyczące:
 - 1) identyfikacji zagrożeń dla uzyskania celów ogólnych kontroli wewnętrznej w ramach procesu i ustalenie jakie ogólne cele kontroli wewnętrznej wymienione w art. 9 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe mogą zostać nie wykonane na skutek realizacji zagrożeń,
 - 2) celów szczegółowych w ramach celów ogólnych, które powinny być zapewniane przez mechanizmy kontroli wewnętrznej dotyczące danego procesu.
2. Informacja służąca uzupełnieniu listy procesów wymieniona w ust.1 sporządzana jest odpowiednio do charakteru procesu przez właścicieli procesów oraz inne osoby, które są istotnie zaangażowane w realizację procesów i mechanizmów kontrolnych.
3. Informację o potrzebie dokonywania identyfikacji zagrożeń lub jej weryfikacji na skutek wyników kontroli wewnętrznej (testowania) przekazuje do właścicieli procesów oraz innych osób, które są istotnie zaangażowane w realizację procesów i mechanizmów kontrolnych Stanowisko Kontroli Wewnętrznej.

§ 7

Identyfikacja lub zaprojektowanie mechanizmów kontroli wewnętrznej

1. Za projektowanie mechanizmów kontroli wewnętrznej odpowiadają odpowiednio do charakteru procesu właściciele procesów oraz inne osoby, które są istotnie zaangażowane w realizację procesów i mechanizmów kontrolnych.
2. Stanowisko Kontroli Wewnętrznej uzyskuje od komórek wymienionych jako właściciele procesów informację na temat mechanizmów kontroli wewnętrznej stosowanych w danym procesie w celu osiągnięcia celów ogólnych i szczegółowych kontroli wewnętrznej powiązanych z danym procesem.

3. W przypadku stwierdzenia braku mechanizmów lub ich wadliwego działania stwierdzonego w ramach dokonywanego testowania lub weryfikacji Stanowisko Kontroli Wewnętrznej zwraca się do właścicieli o zaprojektowanie lub weryfikację danego mechanizmu i uzupełnienie odpowiedniej informacji objętej ust. 1.
4. Kluczowe mechanizmy kontroli wewnętrznej obejmują zbiór mechanizmów wymieniony w „Regulaminie kontroli wewnętrznej PBS w Sokołowie Podlaskim” obejmujący:
 - 1) procedury – rozumiane jako zdefiniowany sposób określonego postępowania przez pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych,
 - 2) podział obowiązków – rozumiany jako podział zadań i uprawnień przypisanych pracownikom na poszczególnych stanowiskach w ramach danego procesu, mający na celu zapobieganie sytuacjom, w których pracownik kontroluje samego siebie lub istnieje potencjalny konflikt interesów między pracownikami mającymi powiązania personalne (np. poprzez oddzielenie etapu zawierania transakcji od etapów jej rejestrowania i weryfikowania jej prawidłowości albo tzw. kontrolę dwóch par oczu),
 - 3) autoryzacja, w tym zwłaszcza autoryzacja operacji finansowych i gospodarczych – rozumiana jako system zatwierdzania decyzji i czynności wykonywanych przez pracowników na poszczególnych stanowiskach w ramach danego procesu (np. poprzez wprowadzenie obowiązku autoryzacji w systemie informatycznym w procesie zawierania transakcji przekraczających określony poziom limitów obowiązujących w banku),
 - 4) kontrola dostępu – rozumiana jako zestaw uprawnień dostępu do określonego obszaru, systemu, procesu,
 - 5) kontrola fizyczna – rozumiana jako zestaw uprawnień dostępu do określonego, fizycznie wydzielonego obszaru w banku (np. poprzez zapewnienie autoryzowanego wstępu (z zastosowaniem karty / kodu), na teren niektórych jednostek lub komórek organizacyjnych banku),
 - 6) ewidencjonowanie systemów: księgowego, sprawozdawczego i operacyjnego oraz operacji finansowych i gospodarczych – rozumiane jako system rejestrowania i przechowywania określonych rodzajowo danych wprowadzonych i generowanych w danym systemie,
 - 7) weryfikacja, w tym inwentaryzacja – rozumiana jako porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym,

- 8) nadzór przełożonego – rozumiany jako sprawowanie przez przełożonego w toku nadzoru służbowego określonych czynności sprawdzających w stosunku do podległego pracownika,
 - 9) rejestr odstępstw – rozumiany jako wykaz zarejestrowanych wyjątków w ramach wykonywania określonych czynności wynikających z ustalonych przez bank zasad (procedur) postępowania,
 - 10) wskaźniki wydajności – rozumiane jako wskaźniki prezentujące stopień wykonania danego celu w określonym czasie,
 - 11) organizacja szkoleń dla pracowników banku.
5. Kryteria, jakie są uwzględniane przy projektowaniu mechanizmów kontrolnych obejmują co najmniej:
- 1) adekwatność danego rodzaju mechanizmu kontrolnego w odniesieniu do poszczególnych procesów,
 - 2) skuteczność danego rodzaju mechanizmu kontrolnego w przeszłości,
 - 3) możliwość niezależnego monitorowania (weryfikacji, testowania) danego mechanizmu kontrolnego.
6. W przypadku mechanizmów kontroli ryzyka (np. limit), mechanizmy kontrolne (np. nadzór przełożonego odnośnie przestrzegania limitu), powinny zapewniać, że mechanizmy kontroli ryzyka są przestrzegane.
7. Mechanizmy powinny być zaprojektowane w sposób umożliwiający niezależne monitorowanie przestrzegania poszczególnych mechanizmów kontrolnych, badanie i ocenę ich adekwatności i skuteczności przez Stanowisko Kontroli Wewnętrznej przeprowadzanie badań przez biegłych rewidentów oraz dokonywanie czynności nadzorczych przez uprawnione do tego instytucje (dowody kontrolne). Do podstawowych sposobów dokumentowania powinny należeć w szczególności:
- 1) podpisy na dokumentach,
 - 2) rejestrowanie każdej operacji, transakcji, produktu i usługi,
 - 3) przechowywanie w systemie informatycznym potwierdzenia stosowania poszczególnych mechanizmów kontrolnych,
 - 4) raporty, w tym generowane przez system informatyczny.

**Identyfikacja lub zaprojektowanie monitorowania przestrzegania
mechanizmów kontroli**

1. Niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych powinno być wpisane we wszystkie procesy funkcjonujące w Banku oraz stosowane odpowiednio:
 - 1) jako monitorowanie poziome w ramach pierwszej linii obrony oraz monitorowanie pionowe pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony,
 - 2) jako monitorowanie poziome w ramach drugiej linii obrony.
2. Niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych powinno obejmować weryfikację bieżącą i testowanie. Należy przyjąć odpowiednie proporcje pomiędzy weryfikacją bieżącą a testowaniem, w ramach monitorowania pionowego i poziomego, biorąc pod uwagę cele systemu kontroli wewnętrznej, stopień złożoności procesów, w tym zwłaszcza procesów istotnych, liczbę, rodzaj i stopień złożoności mechanizmów kontrolnych, ryzyko zaistnienia nieprawidłowości, a także zasoby poszczególnych linii obrony, w tym kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności pracowników tych linii.
3. Należy w sposób jednoznaczny przypisać komórkom organizacyjnym odpowiedzialność za wykonywanie zadań związanych z monitorowaniem pionowym lub poziomym. Pracownicy komórek organizacyjnych odpowiedzialni za wykonywanie zadań związanych z monitorowaniem pionowym i poziomym, powinni posiadać odpowiednie kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności w zakresie związanym z wykonywaniem tych zadań.
4. Należy zapewniać niezależność monitorowania pionowego poprzez jednoznaczne wyodrębnienie linii obrony oraz niezależność monitorowania poziomego poprzez jednoznaczne rozdzielenie zadań dotyczących stosowania danego mechanizmu kontrolnego i niezależnego monitorowania jego przestrzegania w ramach danej linii. Poza przypadkami bieżącej weryfikacji w ramach monitorowania poziomego, ta sama osoba nie powinna jednocześnie odpowiadać za stosowanie danego mechanizmu kontrolnego oraz niezależne monitorowanie jego przestrzegania.
5. Stanowisko Kontroli Wewnętrznej uzyskuje od komórek lub osób wymienionych w § 7 ust. 1 informację o sposobie monitorowania przestrzegania mechanizmów kontroli wewnętrznej obejmującą weryfikację i testowanie tych mechanizmów w ramach działania funkcji kontroli.

6. W przypadku stwierdzenia braku monitorowania lub jego wadliwego działania stwierdzonego w ramach dokonywanego testowania lub weryfikacji pionowej Stanowisko Kontroli Wewnętrznej zwraca się do osób lub komórek wymienionych w § 7 ust. 1 o zaprojektowanie lub weryfikację danego mechanizmu i uzupełnienie odpowiedniej informacji objętej ust. 1.

§ 9

Matryca i jej aktualizacja

1. Stanowisko Kontroli Wewnętrznej dokumentuje matrycę funkcji kontroli dla każdego procesu istotnego na podstawie zebranych informacji zgodnie z wzorem zawartym w Tabeli nr 2.
2. Matryca jest aktualizowana co najmniej raz do roku na podstawie oceny adekwatności i skuteczności mechanizmów kontroli wewnętrznej dokonywanej zgodnie z zapisami „Regulaminu kontroli wewnętrznej PBS w Sokołowie Podlaskim”.